

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei

Concurese, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE OBĂTĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Denunțianții.

Ni s'a dat a vedeă, că comandantul fortăreței din Arad, domnul vicecolonel Hegedüs Ede a dat un comunicat, că denunțări anonime nu numai că nu vor fi luate în socotină pentru procedere în contra celor denunțiați, ci vor fi urmăriți înșiși denunțianții anonimi și intrucât s'ar dovedi, că au denunțat fals, se vor pedepsi. Va să zică în Arad s'au făcut denunțări atât de întinse și nerușinate încât cel chemat a veghea ordinea socială s'a simțit îndemnat a-și ridică glasul conștiinței sale întru apărarea celor nevinovați contra acestui soi de hiene ale războiului. Fie-i spre onoare domnului vicecolonel accest gest.

Pe noi ne privește și mai deaproape, se zicem mai la os, această campanie mizerabilă de denunțare, căci de pe vremurile luptelor noastre interne constituționale, am fost bănuți de răi patrioți, ca să nu zicem de trădători de patrie. Adevărat că faptul, că nici unul dintre noi n'a lipsit dela împlinirea datoriei sale cetățenești în decursul acestui războiu și eroismul soldaților nostri de pe câmpul pe luptă a spulberat toate bănuelile sugerate de agenții provocători ai vieții constituționale dar umbra sinistră a acelor năluci tot mai planează asupra noastră. Prejudițiile sunt oarbe și numai o schintea trebuie să se aprindă.

Sunt denunțianții invidiei cari nu pot suportă poziția favorizată de soarte a vecinului lor; haid dar cu tăciunele denunțării, că se subtrage dela datoria sa cetățenească. Alții vor să profite de stările excepționale pentru ruina concurentului lor, ca să-și facă specula necinstită pe ruinele acestuia și bietul om nevinovat în cazul cel mai bun ajunge sub pază polițială dacă nu în temniță ori furci. Vine apoi răzbunarea cu ghiarale sale sângeroase și le înfige în sinul aceuia care n'are alt păcat decât că a avut parte din lupta de existență, ori în împlinirea datoriei sale publice a avut nenorocirea să atragă asupra sa ura celui vicios. Sunt viciile boldurilor și Domnul nostru Isus Hristos zice, că greu este omului a-și stăpâni boldurile. Dar vin apoi stările patologice sufletești, degenerații morali, cu

otrava lor sufletească, cari fac răul din firea lor perversă pentru a-și satisface sufletul setos de spectacolul victimelor căzute de veninul lor. Figurile negre ale lui Lombroso. Fiecare din acești fii ai perzării; »notat et designat unumquemque nostrum«. Trăim vremuri Catilinare. Vai peste tot de acela care are nenorocirea de a ajunge în ghiarale acestor demoni ai societății și îndoit vai de acela care ajunge în timpurile statariale ale războiului, când capetele oamenilor cinstiți stau la discreția acestor demoni. Cel puțin ei așa cred, că unde îngerii sunt fricoși dracii sunt temerari, și ei, dracii aceștia sunt temerari. Norocul, că mai sunt paznici ai celor drepți, precum văzura din gestul vicecolonelului Hegedüs și îngerii nu sunt o personificație a fricei precum cred ei. Îngerii bisericei apostolești, adevărații drepți, din contra au fost eroi, pe a lor eroism s'a ridicat biserica triumfătoare de astăzi.

Să nu fim rău înțeleși. Nu ne facem apărătorii acelor cari păcătuiesc contra datoriei lor cetățenești, din contra ținem că sunt vrednici de înfierarea și pedepsirea lor. Vorbim numai de orgia denunțierilor false cari deopotrivă primejduesc toată societatea fără deosebire de lege și limbă. Remarcăm însă că noi suntem mai espuși, ca să fim justificați de a atrage atențiunea vigilenței autorităților civile și militare asupra acestor stări excepționale, căci avem încredere în sentimentul lor de dreptate. Vrem să zicem, vedeți de Catilinari, voi sunteți forul justiției pământeste, ca sângele curat a martiriului patriotic al soldaților nostri de pe câmpul de războiu să nu fie pătat de sângele nevinovat al părinților acelor eroi.

Denunțianții sunt tipurile decadentei sociale. Societatea poartă vina, că i-a giugiulit și fraternizat cu ei și i-a lăsat să crească peste capul ei, ca acum să decapiteze tot ce e bun și cinstit. Societatea aceasta însă trebuie să se trezească din letargia ei, și să se apere însași ori mai bine zis să sdrobească capul hidrei prin virtuțile ei. Sincera împlinire a datoriei cetățenești, corectitate în toate acțiunile ei, dând Cesarului ce este a Cesarului, și lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu, precum ne învață scriptura. De stânca aceasta a perceptelor etice se vor frânge toate porțile iadului deschise de denunțianți și

va birul adevărul și dreptatea. Nu vă temeți numai acolo sunt dracii temerari, unde îngerii sunt fricoși.

Dar nu este suficientă numai o atitudine defenzivă. Ofenziv, cu curajul apostolesc a purificării moravurilor, dator este fiecare a scoate din sinul societății duhurile necurate, a pune pe fruntea detractorului pecetea infamiei, ca să-l cunoască toți și să se ferească de spuza ce acopere gheena sufletului lor. Nu e greu a cunoaște siluetele sombre a cutiilor secrete, ochiul inimii toate le vede toate le înțelege. Gândiți la victimele lor și gândul acela vă va da tăria de purificare. Sguduirile mari produc fapte mari. Nu cunoaștem mai mare faptă decât întărirea temeliei morale a societății. Acesta este războiul despre care zice Mântuitorul Hristos că l-a adus în lume. Războiul pentru biruința binelui asupra răului. Cine vrea să umble pe urmele lui Hristos să-și i-a crucea și să-l urmeze în acest războiu sfânt.

Virtus vim vicat.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1915.

Ședința I.

S'a ținut în 29 martie (11 aprilie) 1915 la orele 12¹/₂ d. m., în sala de gimnastică dela școala civilă de fete a diecezei Aradului.

Președinte: P. S. Sa Dl episcop diecezan Ioan I. Papp; Notar: Florian Roxin.

Nr. 1. După asistare la Sfânta liturghie împreună cu chemarea Duhului Sfânt, întru-mindu-se deputații sinodului la ora și în locul arătat mai sus, P. S. Sa Dl Episcop Ioan I. Papp, deschide sesiunea prin următorul cuvânt, ascultat cu deosebită plăcere și atențiune, și acoperit cu aplauze vii:*)

Nr. 2. Conform §-lui 3 din Regulamentul afacerilor interne:

Prezidiul provoacă pe deputații Florian Roxin, dr. Romul Veliciu și dr. Aurel Pinția, să îndeplinească oficiul de notari provizori.

Numiții își ocupă locul la masa prezidială.

Nr. 3. La ordinul prezidiului se cetește lista deputaților aleși, și la apelul nominal din 58 deputați își prezintă în persoană credenționalele 47 deputați cu 48 mandate ș. a. următorii: dr. Cornel Ardelean, dr. Dimitrie Barbu,

Petru Băran, Vasilie Beleş, dr. Atanasie Brădean, Aron Bulzan, dr. Teodor Burdan, dr. Aurel Cioban, dr. Pompil Cioban, Roman R. Ciorogariu, dr. Aurel Cosma (ales în 2 cercuri), dr. Victor Fildan, Ioan Georgea, Procopiu Givulescu, Iuliu Groșorean, dr. Aurel Grozda, Andreiu Horvath, dr. Andreiu Ille, dr. Sever Ispravnic, dr. Cornel Iancu, Petru Ionașiu, dr. Aurel Lazar, Cornel Lazar, Mihaiu Lucuța, Vasilie Mangra, Fabrițiu Manuilă, Ioan Moga, Iosif Moldovan, Ioan Oprea, dr. Nestor Oprean, Mihaiu Păcățian, dr. Teodor Papp, Aurel Petroviciu, Ioan Pinter, dr. Aurel Pinția, George Popoviciu, dr. George Popoviciu, Sava Raicu, Pavel Rotar, Florian Roxin, Nicolae Rocsin, Silviu Rocsin, Gherasim Sârb, dr. Gheorghe Popa, Petru Truția, Emanuil Ungurean și dr. Romul Veliciu.

Zece deputați n'au fost de față, dar și-au prezentat credenționalul parte prin prezidiu, parte prin alți deputați și anume: Vasile Goldiș, Nicolae Firu, dr. Dimitrie Mangra, Desideriu Tempelean, Acseție Secula, Constantin Mișici, dr. George Adam, Antoniu Mocsonyi de Foen, Augustin Hamsea și dr. Gheorghe Rocsin.

Nr. 4. După prezentarea credenționalelor, deputatul Gherasim Sârb, cerând și obținând cuvânt, face propunerea: ca din privilegiul împlinirii alor 40 ani de Arhierie a Excelenței Sale Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, să i-se trimită o adresă de felicitare în următorul text:

Sinodul eparhial al Aradului întrunit astăzi în prima ședință a sesiunii sale din anul 1915 a luat la cunoștință, cu multă bucurie, că azi se împlinesc 40 de ani, de când Excelența Voastră ați fost introdus în scaunul episcopesc al acestei eparhii.

Darul deosebit al marelui Dumnezeu, care V'a învrednicit să purtați timp de atâtea decenii toiagul arhieresc și până la adânci bătrânețe să cârmuiți cu adevărată chemare și rară înțelepciune biserica strămoșească națională a Românilor din Ungaria și Transilvania, ne dă doritul prilej a Vă prezenta omagiul nostru și mulțumita noastră sinceră și adânc simțită pentru ocrotirea aproape un sfert de veac a acestei eparhii, prin păstorirea Excelenței Voastre.

Sadurile nobile, ce cu adevărat zel apostolic ați semănat aici, au crescut, s'au întărit și fructele lor dulci și mângâietoare de-o parte asigură și fortifică cultura noastră națională, de altă parte prin ocrotirea materială a statului preoțesc, dau adevăraților păstori ai acestei eparhii îndemnul îndoit, de a-și împlini cu sfințenie misiunea întru îngrijirea sfintei biserici.

*) Cuvântul s'a publicat în Nr. 13 al acestui organ.

Istoria nepreocupată va așeză faptele Excelenței Voastre la locul cuvenit măsurii lor, iar noi, cei de acum, cari în mare parte am fost martori frământărilor din epoca binecuvântatei cărmuirii a Excelenței Voastre, privim cu mulțumire și recunoștință bunătățile, de cari ne-a împărtășit păstorirea Excelenței Voastre în această eparhie, și din întregul sufletului nostru rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu: să Vă dăruiască mulțumirea sufletului și încă mulți ani de binecuvântată păstorire cu sănătate.

Sinodul luând cu plăcere cunoștință de aceasta propunere, își rezervă a-i da urmare după constituire.

Nr. 5. În virtutea §-lui 6 din Regulamentul afacerilor interne, deputații se împart în 4 secțiuni și anume:

a) Deputații cercurilor: Arad, Radna, Șiria, Giula și Chișineu constituie secțiunea I., având a verifica pe deputații aleși în secțiunea a II-a. Actele se predau deputatului Roman R. Ciorogariu.

b) Deputații cercurilor; Ienopolea, Buteni, Hălmagiu, Timișoara și Vinga, compun secțiunea II. având a verifica pe deputații din secțiunea a III-a. Actele se predau deputatului George Popoviciu.

c) Deputații cercurilor: B.-Comloș, Lipova, Chisetău, Birchiș și Oradea-mare, constituiesc secțiunea a III-a, și vor verifica pe deputații din secțiunea a IV-a. Actele se predau deputatului Gherasim Sârb.

d) Deputații cercurilor: Peșteș, Tinca, Beliu, Beiuș și Vașcău, constituiesc secțiunea a IV-a și vor verifica pe deputații din secțiunea I-ă. Actele se predau deputatului Andreiu Horvath.

Terminându-se prin aceasta agendele ședinței I., prezidiul anunță proxima ședință pe ziua de azi la orele 5 d. m. cu următoarea ordine de zi: verificarea protocolului ședinței prime, rapoartele secțiunilor verificatoare, constituirea sinodului, alegerea comisiunilor și prezentarea esibilitelor intrate la sinod. Cu aceasta ședința se ridică la orele 1 $\frac{1}{2}$ d. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a II-a din 29 martie (11 aprilie) 1915.

Ioan J. Papp m. p.   **Florian Rocsin** m. p.
episcop, președinte.   notar prov.

Ședința II.

S'a ținut în 29 martie (11 aprilie) 1915 la orele 5 p. m.

Președinte: P. S. Sa Dl episcop diecezan Ioan I. Papp; Notar: Dr. Aurel Pinția.

Nr. 6. Se cetește protocolul ședinței I. și Se verifică.

Nr. 7. Urmează la ordinea zilei referada secțiunilor despre verificarea deputaților pe noul period.

Secțiunea I. de verificare prin raportorul său Iosif Moldovan arată, că a cenzurat actele electorale ale deputaților din secțiunea a II., deci propune și

Sinodul declară de verificați *din cler* pe: Ioan Georgia, Florian Rocsin, Cornel Lazar, Ioan Oprea și George Popoviciu, iar *dintre mireni* pe: dr. Cornel Iancu, dr. Teodor Burdan, Vasilie Goldiș, dr. Aurel Grozda, Pavel Rotariu, Emanuil Ungurean, dr. Pompiliu Cioban și dr. Aurel Cosma.

Actele electorale referitoare la alegerea deputaților mireni în cercul Hălmagiu, fiind dificultate, se transpun comisiunii permanente de verificare, ce se va alege.

Nr. 8. Secțiunea a II-a de verificare prin raportorul său dr. Cornel Iancu referează despre cenzurarea actelor aparținătoare secțiunii a III-a, și la propunerea secțiunii

Se declară de verificați *din cler*: Mihai Păcățian, Fabrițiu Manoilă, Gherasim Sârb, Augustin Hamsea și Vasile Mangra; *dintre mireni*: dr. Nestor Oprean, Petru Băran, dr. Aurel Cioban, dr. Constantin Missici, dr. George Adam, dr. Aurel Cosma, Antoniu Mocsonyi de Foen, Petru Ionașiu, Dr. Aurel Lazar și Nicolae Firu.

Nr. 9. Secțiunea a III. de verificare prin raportorul său dr. Aurel Cioban referează despre cenzurarea actelor electorale aparținătoare secțiunii a IV și propune, iar

Sinodul declară de verificați *din cler* pe: Andreiu Horvath, dr. Victor Fildan și Nicolae Roxin, iar *dintre mireni*: dr. Andrei Ille, dr. Aurel Pinția, Desideriu Tempelean, dr. George Rocsin, Aron Bulzan și Silviu Rocsin, iar actele referitoare la alegerea deputaților mireni: Ioan Moga și Ioan Pinter din cercul Beiușului și a deputatului mirean dr. Georgiu Popa din cercul Vășcău, fiind atăcate cu protest se vor predă alegându-i comisiuni permanente de verificare, căreia se vor transpune și actele deputatului dr. Petru Ionescu din cler, lipsite de credențial.

Nr. 10. Secțiunea a IV-a de verificare prin raportorul său dr. Andreiu Ille referează despre cenzurarea actelor electorale din cercurile aparținătoare secțiunii I. și la propunerea secțiunii:

Sinodul declară de verificați pre deputații *din cler*: Vasile Beleş, dr. Dimitrie Barbu, Mihaiu Lucața, Roman R. Ciorogariu și Procopiu Givulescu, iar *dintre mireni* pe: dr. Cornel Ardelean, dr. Romul Veliciu, dr. George Popoviciu, dr. Sever Ispravnic, Iuliu Grofșorean, Acsentie Secula, Sava Raicu și dr. Atanasiu Brădean, iar actele referitoare la alegerea deputaților: Iosif Moldovan și Aurel Petroviciu, se vor predă comisiei permanente de verificare, ce se va alege.

Nr. 11. Fiind verificați 50 deputați

Sinodul se declară capace pentru constituirea definitivă.

Nr. 12. Pentru alegerea notarilor și a comisiunilor sinodale, deputatul Dr. George Popa

propune alegerea unei comisii candidatoare de trei și

Sinodul — primind propunerea, — alege în comisiune pe deputații: Gherasim Sârb, dr. George Popa și dr. Aurel Lazar.

Pânăce aceasta comisie să-și prezinte propunea, ședința se suspende.

Nr. 13. După redeschiderea ședinței raportorul comisiei de candidare dr. George Popa propune și

Sinodul declară de aleși precum urmează:

I. La notariat pe deputații din *cler*: Mihaiu Păcățian și Ioan Oprea, iar dintre *mireni* pre: Iosif Moldovan, dr. Romul Veliciu, dr. Pompiliu Cioban și dr. Aurel Pinția, dintre cari prezidiul denumeste de protonotariu pe deputatul din *cler* Mihaiu Păcățian.

II. În comisia organizatoare din *cler*: Augustin Hamsea, Vasile Mangra, dintre *mireni*: Pavel Rotariu, dr. George Popa, Petru Truția și Vasile Goldiș.

III. În comisia bisericească din *cler*: Ioan Georgea și Mihaiu Lucuța, dintre *mireni*: Antoniu Mocsonyi de Foen, dr. Cornel Iancu, dr. Aurel Cosma și dr. Andreiu Ille.

IV. În comisia școlară din *cler*: Roman R. Ciorogariu și Gherasim Sârb, dintre *mireni*: Emanuil Ungurean, Iosif Moldovan, Iuliu Groșorean și dr. Dimitrie Mangra.

V. În comisia epitropească din *cler*: Nicolae Rocsin și Procopiu Givulescu, dintre *mireni*: Sava Raicu, Petru Ionașiu, dr. Aurel Lazar și dr. Sever Ispravnic.

VI. În comisia verificatoare din *cler*: Andreiu Horvath, dintre *mireni*: dr. Nestor Oprean și dr. Aurel Grozda.

VII. În comisiunea petiționară din *cler*: Vasile Beleş, dintre *mireni*: dr. Teodor Papp și Aron Bulzan.

VIII. În comisiunea bugetară, din *cler*: Cornel Lazar, iar dintre *mireni*: dr. Aurel Cioban și dr. Aurel Pinția.

Nr. 14. Efectuându-se constituirea definitivă a Sinodului, prezidiul sulevează chestia de felicitare a Înaltpreasfințitului nostru metropolit, conform concluziunii Nr. 4 a ședinței prime.

Revenind Sinodul asupra afacerii, decide cu unanimitate și cu mare însuflețire ca: Escelenției Sale Dlui metropolit Ioan Mețianu, să i-se trimită cu telegramul adresa de felicitare propusă, iar mâne să i-se trimită și în scris textul aceleia.

Nr. 15. Presidiul prezintă următoarele esibite întrate la sinodul eparhial:

1. Raportul general al consistoriului plenar din Arad.

2. Raportul general al consistoriului plenar din Oradea-mare.

3. Raportul consistoriului plenar din Arad față cu cererea Consistoriului din Oradea-mare în chestia arondării din nou a cercurilor electorale pentru sinod.

4. Raportul P. S. Sale cu decisiul Consistoriului din Oradea-mare, în afacerea funcționariului de acolo dr. Aurel Oltean.

5. Raportul Consistoriului din Oradea-mare în afacerea fondurilor protoprezviterale.

6. Raportul Consistoriului din Oradea-mare în chestia arondării protopopiatelor.

7. Raportul Consistoriului din Oradea-mare referitoriu la modificarea Regulamentului pentru alegerea de deputați sinodali.

8. Raportul Consistoriului din Arad, că Sinodul și-a pestrecut competița, votând ajutoriu din fondul diecezan pentru ajutorarea preoților, contra statutelor existente.

9. Raportul Consistoriului din Arad referitor la spesele de cercetare a protestelor contra alegerilor sinodale.

Se predau comisiei organizatoare.

10. Raportul general al senatului bisericesc dela consistoriul din Arad.

11. Raportul general al senatului bisericesc dela consistoriul din Oradea-mare.

12. Raportul Consistoriului din Arad, referitor la intervenirea pentru respectarea sărbătorilor.

13. Raportul Consistoriului din Arad în afacerea clasificării parohiilor.

14. Raportul Consistoriului din Arad, că mecenatului Stefan Rusu și soția din Otlaca, i-a esprimat mulțămita Sinodului.

15. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu care subșterne cererea sinodului protopesc din Orade, referitoriu la înmulțirea contingentului de preoți.

Se predau comisiei bisericești.

16. Raportul general al senatului școlar dela Consistoriul din Arad.

17. Raportul general al senatului școlar dela Consistoriul din Oradea-mare.

18. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea datelor statistice școlare.

19. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea examenelor finale la școalele populare în 1913—1914.

20. Raportul Consistoriului din Arad, despre școlile escepționate.

21. Raportul Consistoriului din Arad, referitoriu la cursurile de vară pentru învățători.

22. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea preparandiei de fete.

23. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea catehizării.

24. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea posturilor învățătoresți vacante.

25. Raportul Consistoriului din Arad, cu privire la cvalificarea absolvenților de teologie pentru posturile învățătoarești.

Să predau comisiunii școlare.

26. Raportul general al senatului epitropesc dela Consistoriul din Arad.

27. Raportul general al senatului epitropesc dela Consistoriul din Oradea-mare.

28. Raportul Consistoriului din Arad, cu socoșile despre administrarea și starea tuturor fondurilor și fundațiilor diecezane cu finea anului 1914.

29. Raportul Consistoriului din Arad, despre afacerile pendente la fiscii consistoriali.

30. Raportul Consistoriului din Arad, pe lângă care sușterne protocoalele comisiunii sinodale de controlă.

31. Raportul Consistoriului din Arad, relativ la exarindarea domeniului din Cermeiu.

32. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea casei folosite de consistoriul din Oradea-mare.

33. Raportul Consistoriului din Arad, despre cenzurarea și aprobarea socoșilor mănăstirii Hodoș-Bodrog.

34. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea socoșilor fundației Negreanu.

35. Bugetul Consistorului din Arad pe anul 1915.

36. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea cuotelor reclamate de consistoriul din Oradea-mare din fondurile comune.

37. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata folosirii bugetului pe anul 1914.

38. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fondului pentru episcopia de acolo.

39. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fondului Teodor Oancea.

40. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației dr. George Popa.

41. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației Zaharie Mioc.

42. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației George Lazar și soția.

43. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației „Zsiga“.

44. Consistorul din Oradea-mare prezintă literile fundamentale, relativ la fundațiile George Lazar și Teodor Oancea.

45. Consistoriul din Oradea-mare, prezintă protocoalele comisiei sinodale de controlă.

46. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, în afacerea casei din strada capușinilor.

47. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu bugetul pe anul 1915.

48. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, referitoriu la cuota reclamată din fondurile comune.

Se predau comisiunei epitropesci.

Nr. 16. Prezidiul prezintă cererile deputaților: Antoniu Mocsonyi de Foen, dr. Dimitrie Mangra, dr. George Adam și Axente Secula, pentru concediu pe durata întregă a sesiunii sinodale de acuma fiind chemați sub arme, deputatul Vasile Goldiș pentru motiv de morb, iar deputatul Desideriu Tempelean pe motivul, că poziția de protopretore nu-i permite absentarea dela oficiu.

Concediile cerute se acoardă.

Exhauriindu-se ordinea de zi și anunțându-se ședința proximă pe mâne 30 martie (12 aprilie) 1915 la orele 4 d. a., când va urmă la ordinea zilei referada comisiunilor, ședința se ridică la orele 6^{1/2}.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a III-a din 30 martie (12 aprilie) 1915.

Joan J. Papp m. p. dr. *Aurel Pinția* m. p.
episcop, președinte. notar.

Predică

despre însemnătatea vieții sufletești.

Iubiți creștini!

S'a întâmplat odată, că departe dela țarmure pe întinsul mării, o corabie sdrobită de puterea uriașă a valurilor, amenințată să se scufunde și de aceea toți oamenii aflători pe dânsa cu suprema încordare însuflată de frica apropiatei morți năvălesc în bărcile de salvare și vâsleau cătră maluri. Numai un singur marinar, nu aveă grige de scăpare, pe când valurile spumegânde se ridicau în formă de stânci grozave cătră cer și făceau un sgomot ca și când toate trăznetele din nori s'ar fi pogorit pe pământ, dânsul își umpleă cu o lăcomie sălbatecă buzunarele din galbenii cari să aflau în corabia ce se scufundă tot mai grabnic. Preținii îl strigau și îl chemau din bărci, însă el nu le auzeă glasul lor de mântuire. Acum a sosit în fine vremea, pe viforul acesta cumplit, gândea bietul marinar, când câștigându-mi avere o să-mi pot schimbă soartea mea amară prin propria putere. De aceea a trebuit să fiu supus tuturor, să sufăr atâtea chinuri, să abziec de toate plăcerile nobile și frumoase din lume, fiindcă am fost sărac. Ce altcum va curge viața mea trudită și săracă dacă voi isbuti cu aurul la mal. Și când și cea mai înaltă parte a corabiei a ajuns sub suprafața mării, marinarul încercat cu galbenii luând lupta cu vânturile și cu valurile, a pornit-o spre țarmuri. Dar fiind prea greu, s'a obosit în inot și pierzându-și încetul cu încetul și ultimul strop de putere s'a cufundat și dânsul ca și corabia la fundul mării, lăsându-și familia, care îl așteptă la uscat cu o nedescriptibilă bucurie și dor, pe drumuri.

Iubiții mei credincioși! ori cât vi-s'ar părea de aspră și de supărătoare constatătoarea, că cei mai mulți dintre noi ne asemănăm cu nefericitul și lacomul marinar, care s'a cufundat în fundul mării de dragul aurului, ea este adevărată. O sete arzătoare, o foamete fără saț după averi și după ranguri caracterizează veacul în care trăim. Bogatul din zilele noastre, din ce are mai mult, din ce scapără mai tare după tot file-riul, săracul își topește anii cei mai frumoși ai vieții lui. departe de casa părintească unde a trăit liniștit și nelintinat, în fumul și aerul năbușitor al fabricelor din America și vine acasă cu trupul și cu sufletul bolnav, dar e mândru că are buzunarele pline cu galbeni. Tineretul nostru în cea mai mare parte cu acel gând întră în lupta vieții că unicul izvor al fericirii pe acest pământ este materia. În inima celor mai mulți bătrâni înainte de a se despărți de viață, ultimul regret sună plăcerilor scăpate cari se capătă pe lumea aceasta pentru bani.

Răsfoiți cu atențiunea cuvenită istoria profană și cea bisericească și veți ajunge la trista convingere că nici o valoare sufletească nu a rămas cruțată de puterea demonică a banilor și a plăcerilor deșarte legate de ei. Câți, dar câți oameni, nu driesc cu picioarele: *biserica, legea strămoșească, curățenia inimii, adevărul, dreptatea, mila, iubirea, liniștea și fericirea* când e vorba de bani. Toate aceste neprețuibile bunătăți sufletești sunt înaintea lor niște vorbe goale și zădarnice, când aud sgomotul argintului și al aurului.

Pentru acestea ce duios și ce măreț sună glasul Dlui nostru Isus Christos prin sfta evanghelie de astăzi în lumea noastră liniștită după comori pământești și „a cărei înțelepciune este nebunie înaintea lui D-zeu“ (I. Cor. cap. 3. v. 19). Ați auzit iubiții mei ascultători că neobositul și preabunul învățător în călătoria lui, în decursul căreia sămână lumină și iubire pe ori unde trecea, a ajuns într'un sat, iară o muiere cu numele Marta l-a primit în casa sa. Muierea aceasta cucernică avea o soră pe care o chemă Maria, care după ce a venit Isus în casa lor s'a așezat la picioarele lui și-i ascultă cu nesaț și cu mare plăcere sufletească învățăturile lui înțelepte și sfințe. Marta să sileă spre multă slujbă, așa ne spune sf. evanghelie, îl vedea pe Isus cuprins de foame și de neodihnă și credea că ce bine îi va cădea învățătorului obosit și flămând un prânz bun și o odihnă mai îndelungată în grădina de olivi, răcoasă și liniștită din preajma casei. În zelul și în vrednicia ei de a face o primire cât se poate de plăcută Dlui nostru Isus Christos să supără pe sora ei Maria, care nu-i stă în ajutor și roagă pe Isus să o dojenească pentru neatențiunea ei. Isus stingherit în convorbirea sa cu Maria, se întoarce și răspunde blând: *Marto, Marto te grigești și spre multe te silești, ci un lucru trebuiește, iară Maria partea cea mai bună și-a ales, care nu se va lua dela dânsa; adevărat Marto, ostăneala ta, zelul tău e foarte frumos, însă tu ai lucrat cu trupul, tu te-ai îngrijit de trebuințele pământești trecătoare, pe când sora ta Maria, a lucrat cu sufletul, dânsa s'a îngrijit de cele netrecătoare și vecinice de aceea osteneala ei, măcar de a șezut, este mai roditoare decât a ta, ea partea cea mai bună și-a ales, care nu se va lua dela dânsa, pentru că ascultând cuvintele mele s'au făcut mai luminată și mai bună la suflet. Parecă auzim vocea Mântuitorului lumii zicând nu te supără Marto pe sora ta Maria fiindcă *cultivarea sufletului este esența vieții* și de aceea nici odată să nu subjugi sufletul tău celor materiale.*

Ce clar și ce puternic sună cuvintele lui Isus Christos adresate Martei însă cât de puțini oameni din lumea de astăzi le aud și le înțeleg. Incontestabil că și pe cele materiale ca și pe cele spirituale bunul D-zeu le-a făcut și le-a rânduit, și cele materiale trebuie să-și aibă rostul lor în lume. O floare, un pom nu poate dăinui și înfrumuseța lumea, dacă n'are hrană, umezeală și lumină din destul; așa și pentru existența lui de a munci se cere un anumit quant de lucruri materiale. Din contră a agonisi avere pe *calea muncii și a cinstei*, de a se ridică prin trudă și prin onestitate dela un rang social inferior la unul mai înalt nu este *un păcat, ci o virtute*. Aceea însă ce e respingător din punct de vedere omenesc și păcătos din punctul de vedere al moralei creștine este faptul că în ziua de astăzi cei mai mulți oameni privesc cele materiale nu ca o condițiune a existenței lor, ci ca scopul acesteia. *Ingrozitor de mic e numărul bogăților și al săracilor acelora, cari o anumită parte a venitului lor o folosesc pentru luminarea și inabilitarea sufletului. Partea cea mai mare de aceea trudește și adună ca să-și poată satisface plăcerile senzuale.*

„De partea cea mai bună“ care și-a ales-o Maria puțini creștini se îngrijesc. Cu foarte multă dreptate zice strămoșul nostru Seneca în o carte a sa: „Fiește-care am dori să fie fericit, însă calea care duce la fericire celor mai mulți oameni li necunoscută“. Și de fapt dacă privim cu ochii critici societatea omenească dn astăzi vom afla la dânsa un strălucit fast extern, vestminte scumpe, locuințe pompoase, hrană aleasă, petreceri luxoase, *însă liniște sufletească și fericire foarte puțină, fiindcă societatea aceasta de multe se îngrijeste și spre multe se silește, ci un lucru îi trebuiește și acesta este suflet luminat curățit de molima poftelor și a patimilor rele*. Să stăm bine și să judecăm cuvintele scripturii: „Că ce folosește omului de ar dobândi toată lumea și ar perde sufletul său, sau ce va da omul schimb pentru sufletul său???“ (Matei c. 16. v. 27). De fapt, ce preț și ce înțeles poate avea viața noastră, dacă dela leagăn până la mormânt numai pentru plăcerile corpului am muncit iară aceea ce este mai presus de corp, sufletul și puterile lui: *mintea, inima și voința* le-am lăsat în păcăgănire. Darurile *cumgetării, simțirii și voinții* de aceea le-am primit dela bunul D-zeu ca să ne folosim de ele, să le cultivăm și printrânsele să răspândim lumină, iubire și viață pe pământ. Sufletul este suflarea caldă și sfântă a Tatălui celui ceresc în lutul nostru peritor și inclinat spre păcate.

Că ce pedeapsă vor lua acei creștini cari în întreaga lor viață s'au închinat aurului și argintului, ba poate chiar și-au permis dela înălțimea situației lor materiale să disprețuiască sau să prigonească cele spirituale, ne spune domnul nostru Isus Christos așa de evident în pildele sale despre *bogatul cel nemilostiv și bogatul cel nebun*. Bogatul cel nemilostiv se îmbracă în purpură și în vison și în toate zilele se veseleă și mănăcă bucate alese, *neavând grige de suflet și de D-zeu*, însă atunci când moartea l'a cosit fără de veste din rândul muritorilor sufletul lui a mers în focul cel vecinic al iadului unde ar fi fost mulțămît dacă săracul Lazar i-ar fi răcorit limba cu vârful degetului muiat în apă, însă dreptatea D-zeească nu-i putea implini nici aceasta mică dorință omului care sosise de pe pământ *cu sufletul sec și rău*. Moartea fără de veste și focul cel vecinic au fost răsplata și a bogatului celui nebun, care atunci când și-a zărit țarinile multe binecuvântate cu rod insutit, nu a adus mulțămîtă lui D-zeu și nu s'a

gândit la cei lipsiți, flămânzi și goi, ci uitându-se cu dispreț cătră ceriuri și-a zis sie-și însuși: „*Suflete ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani: odihnește-te, mănăcă bea și te veseleşte!!!*”

Dar, iubii mei credincioși, fiindcă noi cei de astăzi trăim într'un veac practic care nu prea are credință în cele nevizibile și nepipăibile să ne întoarcem privirile dela cuvintele sf. evanghelii, a cărei pricepere reclamă un suflet luminat și virtuos, asupra vieții. Să analizăm puțin micile și marile întâmplări ce se petrec în jurul nostru fiindcă dănele trebuie să ne dovedească că poate bogăția, posesiunea pământurilor întinse și a paralelor multe se fericească pe om? Dacă e adevărat că ființa omenească să poate mulțumi pe deplin cu plăceri materiale, atunci de fapt viața noastră trebuie să o privim ca o acție și să ne silim ca dânsa să producă cât mai multe dividende materiale. Nu unul, ci sute de exemple ne dovedesc însă că oameni pe cari soartea l'a dăruit cu bunătăți materiale cu amândouă mâinile se simt *nefericiți, amărâți și certati cu lumea și cu sine însuși. Ingrețosarea de viață, după cum ne arată statisticele morale, seceră cele mai multe victime în păturile sociale mai bogate. Și nici nu se poate altcum, pentru că una este bogăția externă și alta este bogăția internă.* Un om sărman și cu mintea luminată este adevăratul bogat pe lume, fiindcă el la tot pasul vede o minune, o frumusețe, un lucru, o stare de îndreptat, cu fieștecare răsărit de soare viața acestuia află o nouă problemă, un nou interes, o necunoscută bucurie, pe când bogatul întunecat la minte după ce i-se tocesc simțurile și nu-l mai poate desfătă mamona fiecare zi o simte ca un ghimpe, pentru dânsul pământul cu toate podoabele lui este pustiu și neînțeleș așa că nu e mirare dacă i-se pare că moartea poate fi ultima plăcere. Deci chiar viața ne dovedește iubii mei ascultători că isvorul unei vieți demne și fericite nu zace în agoniseala noastră materială și în plăcerile trecătoare ale simțurilor, ci în suflet și în primul rând în mintea neobosită de a se lumina și disciplina pe sine însăși. Mintea este cârma omului și precum călătorul care pornește la drum greu în bezna nopții cade la tot pasul, așa și un om care nu a fost dedat din cea mai fragedă copilărie să-și ciseleze mintea și să o îmbogățească neconștient cu cunoștințe nouă va sucumbă mai târziu sau mai curând în viață. Mintea luminată și rodul ei înțelepciunea să laudă adeseori în sf. scriptură. Solomon zice despre înțelepciune că: „*Lungimea zilelor și vieții sunt în dreapta ei și în stânga ei avuția și mărirea.*” Și de fapt ce altă mărirea poate împleți în jurul frunții unui om o cunună mai strălucită decât o minte coaptă, o minte luminată care este în stare să îndrepte pe cel ce greșeste, să mângâie pe cel întristat și să certe celui ce a greșit.

Deci iubii mei scumpă comoră a omului este mintea, dar de aceea nu este mai prejos decât ea nici inima pe care o dăm de atâtea ori în viață schimb pentru lucruri netrebnice. Inima ne deosebește poate și mai mult de celelalte viețuitoare din lume decât mintea. Inima îl face pe om cel mai frumos și mai melodos instrument muzical din lume, însă noi în loc să scoatem din ea note tot mai clare și tot mai armonioase din ce în ce progresăm tot mai tare cătră mormânt o jertfim mai mult sau mai puțin mamonei și slugilor acestuia. Toți suntem achitați după evaluative dese și înalte pe când inima noastră în realitate este foarte sărmană, *nici credință, nici iubire, nici nădejde, nici pace, nici milă, nici dor după fapte mari* nu se află acolo, căci inima omului este o grădină și știut este

că acest deosebit loc de pământ numai atunci poate produce arbori sănătoși și flori frumoase dacă grădinarul plivește și udă, taie și altoește sărguincios, așa și inima noastră numai atunci poate deveni nobilă și isvoritoare de liniște și mulțămire cum ne-ar plăcea să fie dacă vom veghea strict la poarta ei și nu vom lăsa să intre acolo decât sentimente frumoase și alese.

Deci să nu prețuim nici odată foloasele materiale din lumea aceasta mai presus decât *luminarea minții, inabilitarea inimii și întărirea voinței cum facem durere de obicei.* Sunt oameni cari au trăit o viață îmbelșugată însă nu au sădit nici o floare, nu au altuit nici un pom, nu au miluit nici un sărac, nu au zimbit nici unui căpșor de copil drăgălaș fiindcă numai două măsuri au avut pentru toate manifestațiunile vieții cari se numesc câștig și pierdere. Acești oameni au fost adevărații cerșitori pe lume și dâșii ca și marinarul din istorioara ce v'am spus s'au cufundat cu buzunarele pline de galbini deodată cu moartea lor în marea uitării. *Nici posteritatea, nici ceriul nu-și va aduce mai mult aminte de ei.*

Pentru toate acestea iubii mei păstoriți când văd holdele voastre roditoare, casele voastre curate și frumoase, hainele voastre scumpe și traiul vostru îndestulit, mă țin dator să vă amintesc încă odată cu toată puterea și seriozitatea cuvintele Mântuitorului nostru Isus Christos care zice: *Marto, Marto te grigești și spre multe te silești, ci un lucru îți trebuiește.* Și acest lucru, iubii mei, partea cea mai bună este, care și-a ales-o Maria, adică pe lângă muncă și zorul după cele materiale trebuie să se zămislească în inima voastră un dor puternic după cele înalte, un gust sfânt după cele cerești. *Atâta veți fi de bogati dragii mei ascultători și pe lumea aceasta și cealaltă pe cât va fi sufletul vostru de luminat și curat, de aceea de încheiere vă îndemn cu apostolul Pavel zicând: „Nu vă conformați cu această lume, ci prefaceți-vă prin înnoirea minții voastre ca să căutați care este voia lui D-zeu cea bună, plăcută și deplină” (Romani c. 12 v. 2) acum și purerea și în veci vecilor Amin.*

X.

Concurs.

În conformitate cu ordinul cons. de sub Nr. 1421/915 dd. 5/18 martie a. c. prin aceasta se publică concurs din oficiu pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. III-a din **Neagra** (Kisfeketefalu) cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios.

Emolumente: 1. Jumătate sesie pământ. 2. Birul și stolele legale. 3. Intregirea dela stat conform evaluării alesului (se obsearvă, că fostul preot având VIII cl. gimn. a beneficiat congruă superioară). Dările după sesie le va plăti alesul, care va trebui să catehizeze în școala locală fără alta remunerație.

Reflecțanții își vor subșterne recursele (adresate com. par.) oficiului protopresbiteral din Buteni (Körös-bökény) având a se prezenta în timpul concursual în bis. din Neagra.

Floriant Rocsin protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei din **Fiscut** (Temefüshut) protopopiatul Lipovei devenită vacantă prin decesul preotului Sava Seculin prin aceasta în conformitate cu ordinul consistorial de sub Nr. 1588/915 se publică concurs din Oficiu cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu parohia sunt:

1. Un intravilan de 800□ si. lângă biserică.
2. Una sesie de pământ, în estenziunea folosită până aci.
3. Birul legal.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat, pentru care însă parohia nu ia răspundere.

Alesul e îndatorat a solvi toate dările după întreg beneficiul parohial, și a catehiza în școala din localitate fără alta remunerație.

Parohia este de **clasa II**, dela reflectanți se pretinde deci asemenea calificare, cari vor avea a-și subțerne recursurile lor în termenul concursual Prea On. Domn Fabriciu Manuilă protopresbiter gr. or. rom. în Lipova-Lippa ajustate cu documentele recerute prin regulamentul în vigoare, precum și cu atestat despre eventualul serviciu prestat până aci, iar pre lângă observarea strictă a celor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii a se prezentă tot în termenul concursului în sf. biserică din Fiscut în vre-o duminică ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în celea rituale și oratorice.

Lipova (Lippa) la 26 Martie (8 Aprilie) 1915.

Fabriciu Manuilă protopresbiter.

—□—

3—3

În baza ord. Ven. Cons. de Nr. 1974/914 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. II **Șușurogiu** (Sitervölgy), cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficială, pe lângă beneficiul următor:

1. Casă parohială bună, cu supraedificate și grădină de legume.
2. Pământ parohial 5 iug. 1200□ pământ arător și 1 iug. fânaș.
3. Drept de pășunat pentru 5 vite.
4. Bir preotesc dela fiecare Nr. de casă o măsură de cucuruz sfârmat.
5. Doi stângini de lemne din pădurea urbanială.
6. Stolele îndatinate.
7. Întregirea dela stat — conform calificării alesului — cu îndreptățire maximală.

Dările după acest beneficiu le va suportă alesul, care totodată va avea datorință a catehiza regulat la orice școală din parohie, fără să mai pretinde pentru aceasta ceva remunerație dela biserică.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursurile ajustate cu acte originale, adresate comitetului par. din Șușurogiu, să le înainteze P. On. of. protopopesc în Oradea-mare, având cu stricta observare a dispozițiilor din Regul. p. parohii, a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică de acolo, pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu *Andrieu Horvath* ppopul Orăzii-mari.

—□—

3—3

Pentru postul de paroh din **Suiugd** (Szúnyogd) se publică concurs, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficial, pe lângă următorul beneficiu:

1. Casă parohială cu supraedificate și grădină.
2. Pământ parohial 27 iug 1036□ parte arător, parte fânaș.
3. Competința de pășunat pentru 4 vite.
4. Bir câte o măsură săcară sau cucuruz dela fiecare Nr. de casă, care se poate răscumpăra cu 3 coroane.
5. Stolele îndatinate.
6. Întregirea dela stat.

Parohia este de clasa a III.

Darea după beneficii o suportă alesul. Parohul va avea să provadă catehizarea școlărilor dela ori ce școală din parohie, fără a pretinde ceva remunerație specială dela biserică.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursurile ajustate regulamentar, cu acte originale, adresate comit. par. din Suiugd, să le înainteze în termenul prescrip. P. On of. protop. din Oradea-mare, având cu stricta observare a dispozițiilor din Reg. p. par. a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Suiugd, pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Din sed. comit. par. ținută în Suiugd, la 22 febr. (7 martie) 1915.

Alexandru Marcuș
președinte.

Georgiu Lazar
notar.

În conțelegere cu *Andrieu Horvath* protopopul Orăzii-mari.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de preot din parohia de clasa a II-a **Ierșnic**, tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul sesiei parohiale de 30 jugăre, parte arător, parte fânaș, după care alesul va solvi dările și ecvivalentul.
2. Jumătate jugăr intravilan parohial.
3. Dela fiecare număr de casă câte 1 cor.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat.

Preotul ales va avea să catehizeze fără nici o remunerație la școala din loc.

Petițiile, ajustate cu documentele recerute pentru parohii de clasa a doua și adresate comitetului parohial din Ierșnic, sunt a se înainteza oficiului protopresbiteral din Belinț (Belenceze, Temes-megye), în termenul concursual; iar petenții, într'o duminică sau într'o sârbătoare, să se prezenteze în s. biserică din Ierșnic, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic, eventual în oratorie și'n săvârșirea serviciului divin.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă bolnavul preot Panteleimon Ardelean din **Dubești**, tractul Belinț, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Două din trei părți a sesiei parohiale.
2. Jumătate din venitele stolare și
3. Jumătate din birul parohial.

Reflectanții, cari trebuie să aibă calificare pentru parohii de clasa I, sunt poftiți a-și așterne petițiile concursuale comitetului parohial din Dubești, în termenul concursual, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț (Belenceze, Temes-megye), instruate conform normelor în vigoare și a se prezentă într'o duminică sau într'o sârbătoare în s. biserică din Dubești, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic, eventual în oratorie și în săvârșirea serviciului divin.

Alesul e dator să plătească dările și ecvivalentul după pământul ce-l beneficiază și să catehizeze la școalele de acolo fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

3—3